

Protokoll for vann og helse – blir det bedre nå?

Protokoll for vann og helse har som mål å beskytte menneskers helse og velvære ved bedre vannforvaltning, herunder beskyttelse av vann og økosystemer, og ved å forebygge, kontrollere og redusere vannrelaterte sykdommer. Det er den første internasjonale avtalen i sitt slag vedtatt spesielt for å oppnå en tilstrekkelig forsyning av rent drikkevann og tilfredsstillende sanitære forhold for alle. 26 land i Vest- og Øst-Europa har tilsluttet seg protokollen, som følges opp av europakontorene til Verdens helseorganisasjon (WHO) og FN (UNECE). Landene som er tilsluttet protokollen forplikter seg til å sette mål for å ivareta dette. Regjeringen fastsatte 22. mai 2014 norske mål innen 14 områder omfattende drikkevann, badevann, avløp og gjødselvarer, herunder avløpsslam.

Beskrivelsene av mål, status med hensyn til de angitte målene og eksempler på tiltak for å nå disse, er utarbeidet i et samarbeid mellom Mattilsynet, Miljødirektoratet og Folkehelseinstituttet, for hvert av de 14 områdene. Mattilsynet og Folkehelseinstituttet har fått i oppdrag å utarbeide en plan for gjennomføring av de nasjonale målene på drikkevannområdet. Klima- og miljødepartementet har bestemt at Miljødirektoratet ikke skal delta videre i dette samarbeidet.

Helse- og omsorgsdepartementet (HOD), som er ansvarlig for å følge opp arbeidet med protokollen, legger også vekt på at Norge engasjerer seg i det internasjonale arbeidet under protokollen. I perioden 2013 – 2016 omfatter dette et samarbeid med WHO om spørsmål vedrørende sykdoms- og drikkevannovervåking, der Folkehelseinstituttet i samarbeid med HOD deltar fra norsk side. Det arbeides også med et nordisk-baltisk forskningssamarbeid på området.

Ved å fastsette de nasjonale målene gir Regjeringen klare signaler om økt satsing på hygienisk trygg bruk av vann.

Tiltak for å sikre trygt drikkevann har særskilt oppmerksomhet, og er også omtalt i Stortingsmelding 19 (2014-2015), Folkehelsemeldingen. Statistikk over drikkevannbårne utbrudd fra 1992 til 2012 viser at ikke desinfisert drikkevann fra små anlegg og brønner er de mest vanlige årsakene til drikkevannbåren sykdom. Dette er anlegg som oftest ligger i spredt bebygde områder, hvor også avløpsvannet behandles i separate anlegg, og det er ikke usannsynlig at flere av utbruddene skyldes forurensninger fra sanitære installasjoner. I Norge får ca. 600 000 mennesker drikkevann fra slike små vannforsyninger, og tilstanden for disse anleggene er ikke godt nok kjent.

De større godkjenningspliktige og registreringspliktige vannverkene har generelt god kontroll med vannkvaliteten som produseres. Utfordringene her er spesielt knyttet til forfall i ledningsnett. Det er et stort vedlikeholdsbehov for å hindre fremtidige ledningsbrudd og forurensning av drikkevannet under transporten.

Det er anleggseierne som har ansvar for å sikre at regelverket blir fulgt. I praksis innebærer det at kommunene har et sentralt ansvar, siden de ofte er vannverkseiere, og i tillegg er ansvarlig for forebyggende helse- og miljøarbeid.

Statlige myndigheter har også et ansvar for å legge til rette for at nødvendige tiltak blir gjennomført, og at det er de riktige tiltakene som blir prioritert ut fra et samfunnsøkonomisk perspektiv. Dette forutsetter bedre estimater på omfang og årsaker til drikkevannbåren sykdom. Norsk vannforening forventer også at statlige myndigheter skaffer seg kunnskap om kvaliteten på

vannforsyningen for den delen av befolkningen som forsynes fra små anlegg og brønner (dvs. mer enn 10 %).

Det forventes at signalene om økt satsing på vann og helse gjenspeiles i statsbudsjettene de kommende årene. Det tverrfaglige samarbeidet mellom helse- og forurensningsmyndighetene bør også gjenopptas.

Erfaringene så langt er ikke bare positive. Under Stoltenbergs regjering ble det avsatt

kr. 15 mill. i statsbudsjettet for 2014 til arbeidet med de nasjonale målene. Dette ble betydelig redusert da nåværende regjering overtok. Vi velger å tro at dette skyldes startvansker og at både bevilgningene og samarbeidet mellom helse- og miljømyndighetene, bringes tilbake til det nivået som ambisjonene i protokollen forutsetter.

”Det går over min forstand”
sa mannen da vannet steg
over baken

Nordisk